HEADLINES
RADIO SHOW
TACKLING FASCINATING MODERN CONTROVERSIES FROM A HALACHIC PERSPECTIVE
with
DOVID LICHTENSTEIN

Halachos of Parnassah and the Tuition crisis

Show# 120 | June 3rd 2017

Dovid Lichtenstien: A נשיא in כלל ישראל is someone who gets Petch for כלל ישראל

מדרש רבה פרשת נשא פי"ב הט"ז

שֶׁעָשׂוּ בַּתְּחִלָּה. פב וַיַּקְרִיבוּ נְשִׂיאֵי
יִשְׂרָאֵל. שׁוֹמֵעַ אֲנִי שֶׁהָיוּ הֶדְיוֹטוֹת וְנִתְמַנּוּ*, תַּלְמוּד לוֹמַר
רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם, וְלֹא רָאשֵׁי בֵּית אָבוֹת אֶלָּא אַף נְשִׂיאֵי
שֵׁבֶט, הָדָא הוּא דִּכְתִיב הֵם נְשִׂיאֵי הַמַּטּוֹת, נְשִׂיאִים בְּנֵי
נְשִׂיאִים. הֵם נְשִׂיאֵי הַמַּטּוֹת. הֵם שֶׁהָיוּ מְמַנִּים עֲלֵיהֶם
בְּמִצְרַיִם (שמות ה יד) וַיֻּכּוּ שֹׁטְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו׳. הֵם הָעֹמְדִים
עַל הַפְּקֻדִּים. עַל מִנְיַן הַדְּגָלִים, כְּמָה דְתֵימָא (במדבר א ד) וְאִתְּכֶם
יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לַמַּטֶּה וגו׳.

האדמו"ר רבי יחיאל מאיר מאוסטרובצה הובא בתורת הפרשה פ' כי תצא

ארבעים יכנו לא יוסיף (כה, ג).

כמה טפשים אותם אנשים שקמים בפני ספר תורה ולא קמים בפני תלמיד חכם, שבספר תורה כתוב "ארבעים יכנו", ובאו חכמים והורידו מהמנין אחד ונעשו שלושים ותשע (מכות כב:).

שאלו לרבי יחיאל מאיר מאוסטרובצה: וכי בזה כל גדלותם של חכמים שהורידו ממנין ארבעים לשלושים ותשע? השיב הרבי: אדם גדול אינו אלא מי שמצליח להפחית מלקות מיהודי ולהמתיק עונשו... (ממעיינות הנצח).

Rabbi Nachum Eisenstein: Government programs, is it in violation of taking Tzedaka from Non Jews

שלחן ערוך יורה דעה סי' רנד ס"א

רנד (א) אסור לישראל כו'. משום חילול השם: (ב) וינתן לעניי עובדי כוכבים. אבל לישראל לא דכתיב ביהוי קלירה תשכרנה פירוש כשיכלה לחלוחית זכות של עובדי כוכבים אז יעבדו וקשה דבריש הא תירו לקבל ביעבוד ולא איכפת לן במה שיהיה לעובד כוכבים זכות בזה ובדרישה הקשה זה ותירץ שימיד כשמקבל היין שהוא נסאה מותר אבל נבלי שאין לו הכלה אסור לגרום זכות לעובד כוכבים בשביל שאתה אחריה והוא אמוש דהיינו לא להתריך לו שאין שייך ביהוי קלירה אלא כשהעובד כוכבים מהין דוקא לעניי ישראל וזה מייקר שם ישראל בזה יש זכות גדול כגון שכל וכמעשה דאיתיה דשכור מלכא בגמ' שנלחם לחלק לישראל ואע"ג דכתב רש"י שהיא ידעה גם כן שמפרנסין ג"כ עניי עובדי כוכבים עם ישראל דאם לא כן הוי ליה גנייבא דעת וכמו שנעתיק בסמוך מ"מ הטיקר בשביל עניי ישראל בזה הקפידו משום ביהוי קלירה משא"כ בריש שהעובד כוכבים אין כוונתו דוקא על ישראל אלא הוא מלך עבדו לחמון על כל הפושט יד אין זה זכות גדול ולית ביה משום ביהוי קלירה כן ל"ל טיקר. ונותנין לעניי עובדי כוכבים בכתר.

לפרס דאם לא כתן אין מחייבים אותו ליתן ופעמא דמילתא משום דשמי יכול לגלות ידי מונכתו כשיתן לעני מכירו ומכירו יחזור ויתן לו כדכתב בית יוסף סוף סי' רל"ח בשם הגמ"ר (וכתבו המחבר בסי' רל"ח סי"ב) אבל וקשה לפי זה מאי קאמר מקבלין ממנו פשיטא דהא אפילו מייב ליתן אלא כראה דהכא מיירי בעני שאין לו פרנסתו דודאי אינו מייב ליתן לדקה עד שיהיה לו פרנסתו כדלעיל סי' רל"ח ס"ג בהג"ה ולעיל ר"ס רמ"ח מיירי בש לו פרנסתו וכמ"ש שם והלכך בהא אין מחייבין אותו:

רנד א אסור לישראל כו'. משום דאיכא חילול השם דמבזי כפשיה בפרהסיא: **ב** וינתן לעניי עובדי כוכבים כו'. אבל לא לעניי ישראל משום דכתיב ביהוי קלירה תשכרנה כלומר כשיכלה זכות שביד עובדי כוכבים ויכא לחלוחית מעשה לדקה שלהם אז יעבדו: **ג** וי"א דיעשה בהן כו'. גם רי"ח מודו דאם שלהם שהם יתן לעניי עובדי כוכבים בשהם כדאיתא בש"ס פ"ק דב"ב סוף דף י' אלא דס"ל דאם המשל עיר כך וכך יעשה כן משום שאסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עובד כוכבים כדלעיל ס"ס ס"ב וכתבן משמע ר"ס רכ"ז שכתבו

דף כ"ג. ומשובחת דשבתאי בר מרינוס וכו' כיצה דף ל"ב ע"ב: בב מרדכי פ"ק דב"ב בשם אבי הגאוני מתוספתא דשבת מעבר עני אין פורעין ממנו מלוה ותוב ואין מבלמין ממנו נמוזין וכו':

א פימלא דרב נתמן סמהדרין דף כ"ז ע"ב וכפי' התוספות וסרי"ף והרא"ש והמב"ם שמשם דהוי חילול השם: ב שם בגמ': ג שובחת דאיתבא הורמיז אימי' דשבור מלכא דברכה ת' דינרי לקמיה דרבא ומתרץ שם עמא מעוש דיבוש קלירה משברכה בשהקלה זכות שבידם ויבשם לחלוחית מעשה הלקה שלהם אז יעבדו ב"ב דף י' ע"ב: ד שם דף ח' ע"א דשדלה אלרבי דדינרי לקמיה דרב יוסף ואמרה להו אמלוה רבה וכו' כתבו התוספות שם ורש"י ריש דף י"ח דהיון שאמרה ליתן למעוש רבה אז"ל לשנות ולישנים עובדי כוכבים דאסור לגנוב דעת הבריות אפילו דעת העובדי כוכבים אבל מעשה הפתהלקים לעניים אין בהם גניבת דעת דאיתסו מני ידעי שישראל רגילים לפרנסם כדתניא בגיטין דף ס"א ע"א ותם שאמר הרב המ"א סדין בשם י"א משום בר' בנים יוסף שגרא מדברי הפוסקי' אלא חילקו דדבר שהם מכירים דרב יוסף ממי שבויי עובדי כוכבים פדה מהם ה נם זה שם:

א פסחי' דף קי"ג ע"א: ב שם

יב [יח] מי שצריך לבריות ושט אחר פרנסתו ונתנו לו צדקה (יח) אין בעלי הזכות יכולים להפרע ממנו ממה שנבה בצדקה:

הגה אם לא שהמוב בקבלו שהייב לאחרים דאז נתנו לו אדעתא דהכי שישלם (כך משמע מהגהות מרדכי דב"ב):

רנד שלא לקבל צדקה מאחרים • וכו ב' סעיפים:

א (א) **א** אסור לישראל ליטול צדקה מן העובד כוכבים בפרהסיא ואם אינו יכול לחיות בצדקה של ישראל ואינו יכול ליטלה מהעובד כוכבים בצינעא ב הרי זה מותר:

ב [א] ג שר עובד כוכבים ששלח ממון לישראל לצדקה אין מחזירין אותו משום שלום מלכות אלא נוטלין ממנו ב (ב) וינתן לעניי עובדי כוכבים בסתר כדי שלא ישמע השר:

הגה ג (ג) וי"ל (ד) דיעשה בהן מה שלוה לו המושל (כך משמע מפירש"י ומוס' ד' משובחת דאיתיה דשכור מלכא) [ב] וכל זה דוקא כשמוחגין משות לצדקה (ד) הלבל אם מנדגין דבר לבית הכנסת ד (ג) מקבלים מהם (כ"י בשם התוספות סי' רל"ח בשם מ"כ והוא בדיבים והלכות מהרי"ל סי' ס"ז וכן הוא בהג"ה בא"מ סי' קל"ד סי"ח) דן אבל לא מן (ג) המומר (ג"ר שם) ועיין לקמן סי' רל"ח סעיף ד':

רמ"א אהע"ז סי' א סעיף ח ובית שמואל וביאור הגר"א

יב) **ומתירא שאם ישא אשה בת בנים יבואו קטטות וכו'.** הרמ"א שהביא המרומת הדשן [סי' רס"ג] נדין זה [שממנו הוא הרב דין זה] מהא דמשיאין לו עצה ההוגנת לו ודחינן מלות יבוא בשביל קטטה [יבמות מ"ד ע"א], ראיה זו מלשה היא, דיבוא ומלינה בדיליה מלי דחמנא, ואיכא למ"ד מלות מלינה קודמת [שם ל"ט ע"ב ולקמן סימן קס"ה סעיף א'], אבל להפטר ממצוה זו בשביל קטטה דאפילו ס"ת מחויב למכור לדעת הרמ"ם [שם פ"ו סי' ט'], אין לנו ראיה מזה: **סעיף ט' יג) והוא דאפשר למיקם בסיפוקייהו.** יש להסתפק אם האיסור הוא מצד האשה שהיא יכולה למות בידו מאחר שאין יכול לקיים לה שאר וכסות ועונה, או גזרת דלף [*אם] היא מתרצה לו ומוחלת לו רשות לישא אחרת, הב"ד מוחין לו אם אינו יכול להספיק אותם. ומדברי הרמב"ם

ע"פ מהרורות ותוס"ד והתרע"א

יג) לישב בלא אשה. הטעם הוא, [ד]משום דאם קטטה יכול לבטל מצות פו"ר*, אבל משום דאם קטטות אין לעשות עבירה, כי יש לחוש פן יתגבר עליו היצר הרע: **סעיף ט' יח) והוא דאפשר למיקם בסיפוקייהו.** הנה אם היא מוחלת ולוטה להתפקר במועטו, בודאי רשאי לישא אפילו אם אינו למיקם בסיפוקייהו, וכ"כ בת"מ [סקי"ג]. מיהו ביבמה נראה [ד]אפילו אם היא מוחלת מ"מ מוטל על הב"ד ליתן לה עצה טובה שאל תנשא לו*, וכן מוכח בש"ס פרק החולץ [יבמות מ"ד ע"א] **להקשה** אם, ושבקינן והתניא וכו', וכן משמע מלשון השלטי גבורים שם [י"ד ע"ב מדפי הרי"ף אות ה']:

עיין בהדר"ק סעיף ז' ובמקבי הבינ. וראה גם בלשכת הסופרים

ראה מהדר"ק סעי' ז

מיהו אם מכיר שאינו כן בנים עוד ואינו רחוי עוד להוליד ישא אשה שאינה בת בנים (נמוקי יוסף בפרק הבא על יבמתו[יב]) **וכן אם יש לו בנים הרבה** יב)[יב]**ומתיירא שאם ישא אשה בת בנים יבואו קטטות ומריבות בין הבנים ובין אמתו מותר לישא אשה שאינה בת בנים אבל אסור** יג)**לישב בלא אשה**

משום חשש זו (תרומת הדשן סי' רס"ג).

ט יג)**נושא אדם כמה נשים** יג)[יד]**והוא דאפשר למיקם בסיפוקייהו ומכל מקום נתנו חכמים עצה טובה שלא ישא אדם יותר מד' נשים** יד)**כדי שיגיע לכל**

ציונים ומקורות יב) יבמות י"ט ע"ב מדפי הרי"ף. יג) לשון הטור.

[פט"ו מהלכות אישות [ה"א*] הביאו הטור [בסימן ע"ז ס"ק ד'] משמע דתלוי ברצון הנשים, וכן משמע בתשובת הריב"ש סי' ל"ח, ומקבל מלא הוא [והמחיקו שבע נשים באיש אחד ביום ההוא לאמר, לאמנו נאכל ושמלתנו נלבש, רק יקרא שמך עלינו אסוף חרפתנו. ישעיה ד' [א']], וכל דבר שבממון תנאו קיים: יד) **כדי שיגיע לכל אחת עונה בחודש.** כי סתם ופת הוא כל שלשים יום, ולפחות תהיה לה עונה אחת טרם יבוא ופת השני [דהיינו עונה של מ"א שהיא מערב שבת לערב שבת, כך פירש רש"י בהחולץ [יבמות] דף מ"ד ע"ב [ד"ה עונה]]:

ועי"ש בפי"ד ה"ג והביאו נ"כ הטור בסימן ע"ז סק"ה: ואולי לזה כונת החת"ם

באר הגולה

סעיף ט׳ ב. מימרא דרבא שם [יבמות] דף ס״ה ע״א.

ביאור הגר״א

כ. מיהו אם כו׳. שם [ס״ב ע״ב] (אינו) [ולא] והא אמרי ליה רבנן לרב ששת נסיב כו׳: כא. ואינו ראוי עוד להוליד ישא כו׳. דבלא אשה אסור לעמוד כמ״ש רב נחמן שם [ס״א ע״ב], וכמ״ש שם נושא אשה דלאו בת בנים: כב. וכן אם כו׳. כמ״ש שם מ״ד א׳ ק״א ב׳ מלמד שמשיאין לו כו׳, אלמא אפילו מצוה דאורייתא נדחית מפני קטטה, כמ״ש שם כ״א א׳ תליצה במקום יבוס כו׳, *וכן קי״ל, דקי״ל כריש לקיש כמ״ש במנחות [מ׳ ע״א] ובכמה מקומות, וקי״ל נמי אם בעלו קנו [לקמן סימן קע״ד סעיף א׳]. וכ״ש בכה״ג דאינו אלא מדרבנן, כמ״ש הרי״ף [יבמות י״ט ע״ב מדפי הרי״ף] ורא״ש שם [פ״ו סי׳ ט׳] על הא דר׳ יהושע, והא מילתא דרבנן היא, אבל דאורייתא כיון שיש לו זכר ונקבה כו׳: כג. אבל אסור כו׳. דלעבד איסורא בשביל זה, כמ״ש שם [ס״א ע״ב] דאמר רב נחמן אע״פ כו׳, ושם [ס״ג ע״א] לא נקרא אדם כו׳. תרומת הדשן [סי׳ רס״ג]. וז״ש שם [מ״ד ע״א] משיאין לו עצה כו׳ כלך אצל [ש]כמותך, דלכאורה זה מיותר בדבריהם: סעיף ט׳ כד. והוא כו׳. שם [ביבמות המובא בבאה״ג אות ב׳], ושם מ״ד א׳ ושבקינן ליה כו׳*:

באר הגולה

ערוך השלחן אהע"ז סי' א סעיף ח

ח וכן צוו חכמים שאם מכיר בעצמו שעדיין ראוי
להוליד ישא אשה בת בנים אם מעמדו מספיק
לפרנסם וכך אמרו חז״ל נשא אשה בילדותו ישא
בזקנותו היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו
שנאמר בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי
אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה אם שניהם כאחד
מובים וכך נפסקה הלכה [יבמות ס״ב :] ומ״מ כתב

אגרות משה אהע"ז ח"ד סי' לב אות ג

הי"ן, אבל הוא משום דאין זה תקנת חכמים במצות פו"ר אלא שמצות פו"ר קיים גם מדרבנן, אלא שתיקנו שחייב מד"ס גם בחיוב שבת שהוא חיוב חדש שלא יבטל מפו"ר כל זמן שיש לו כח, שלחיוב זה לא הייבוהו לבעול בכל עונה וכשהוא קשה בין לו בין לה אף שאין בזה חשש חולי מותר כשהרשתו שליבא עליו חיוב עונה. אבל אני כתבתי שם דקיים מצות פו"ר דהוא כשיש לו בן ובת רשאים לדלג הימים שיכולה להתעבר, ולבצול רק בימים שלדעת הרופאים לא תוכל לרתעבר, שא"כ לא תתעבר שוב לעולם ולא יתקיים כלל ענין שבת, שזה הוא דוקא משום שאינו חיוב ממש עליו אלא רק מצוה דלכתחלה יש לו לישא אשה בת בנים ואין כופין אותו על כך ואין קורין אותו עבריינא שחזינן שאינו חיוב גמור שהטילו עליו רבנן, שלכן לא מבעיא כשהיא חולנית וקשה לפניה העיבור שאינו יכול לכופה, אלא אפילו כשקשה לפניו מאיזה טעם ולא לפניה כגון שהוא איש חלש בטבעו ויקשה לפניו לעשות עבודה שיוכל להוציא יותר להוצאתו וכדומה מסתבר שמדינא יהא רשאי, אבל בזה יש לו לבטוח בהשי"ת שימציא לו פרנסתו בריוח אף כשיהיו הרבה בנים ובנות ואין להתירו למנוע מפו"ר דודאי מוכן מהשמים פרנסה גם על כל מה שיוליד, אבל כשקשה לפניה יש

Selected Emails from our listeners

Thank you for your shows, I enjoy listening to them.
I especially appreciate the fact that you have put the entire interview on the podcast. Would it be possible to update prior podcast with the full interview too? I would probably go back and listen to every single show if that were done.

On another note, your proof to Rav Eisenstein from the Aruch Hashulchan regarding limiting family sizes due to fiscal constraints may not be accurate. The case that you mentioned was referring to someone who would go and marry a child bearing woman to fulfill the rabbinic urging of ולערב אל תנח את ידיך. Your Shul-mate that refrained from having additional children would be the sugya of שלש נשים משמשות במוך. I believe that these are different issues and proofs cannot be brought from one to the other. I will qualify the aforementioned by stating that, sadly, I did not have enough time to go through the sugyos before commenting, so I may be incorrect.

Hatzlacha rabba,
Shalom Klein

RESPONSE: Thank you, I will address this on a forthcoming chabura.

In short, there are 2 sugyos,

1 gimmel nashim m b'moch which is asur shlo bmkam skana because it's z"lvatala

2 berev al tanach which is mutar after kiyum peru or revoo, BUT ONLY IF DONE IN A WAY THAT THERES NO Z"L

the Shulchan aruch brings Din of b"erev al tanech only on a second marriage, as there was no method of birth control that existed then that wasn't a shaila of Z"l.

It's a bit complicated, I hope I clarified things. I will bl'n do a show on it.

Hi Dovid,

I listened to your recent show about Parnassah and getting an education etc with R Nochum Eisenstein. Pretty much all the questions you asked him etc were positions I identify with, however pretty much every answer is based on something a Gadol said or reputedly said. I have looked through your podcast and cant seem to find a podcast on Daas Torah.

Would you be able to do a show on Daas Torah, as surely all these arguments come down to whether or not it is possible to 'argue' with Daas Torah and to what extent etc.

Thanks for all you do !

Danny Englard

Secular education

Once again wonderful show...
Some approaches by the Lubavitcher Rebbe are attached. They may be counter intuitive of your impression of the Lubavitcher Rebbe.
I downloaded it from the web
https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A__chabadpedia.co.il_index.php_-25D7-2597-25D7-2599-25D7-25A0-25D7-2595-25D7-259A-5F-25D7-25A2-25D7-259C-5F-25D7-2598-25D7-2594-25D7-25A8-25D7-25AA-5F-25D7-2594-25D7-25A7-25D7-2595-25D7-2593-25D7-25A9&d=DQICaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwqOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTgGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=-Kox60ElMu0-oGICERoK0bO49YPNA51HznVu3MlFXJU&s=AZUmmUWDt8AEDQgtaQPaAfzjb-ADmZSvRT0P05k3beo&e=
so I can't say there are no cherry picking of sources (and I take no credit for the yechi line). The rebbe clearly supported in certain communities a robust secular education if it would cause children to get a Jewish education. In his world he promoted an ideal of no formal secular education.

some other sources
https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A__www.chabad.org.il_Articles_Article.asp-3FArticleID-3D1757-26CategoryID-3D1006&d=DQICaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwqOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTgGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=-Kox60ElMu0-oGICERoK0bO49YPNA51HznVu3MlFXJU&s=HTs0A5c7Hp3rfxeRGz5GaYCowG2QvlHwkMGSDyRxMJg&e=
A more positive take
https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A__www.shluchim.org_files_weekly_Taamu-5FVaeschanan-2D5772-7Ehebfile-5F1124.pdf&d=DQICaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwqOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTgGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=-Kox60ElMu0-oGICERoK0bO49YPNA51HznVu3MlFXJU&s=d_x_LUn_mOspuGRh1M_EpLTXLDUWK3BxvoNZeJBIUX4&e=
https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A__www.chabad.org.il_Magazines_Article.asp-3FCategoryID-3D373-26ArticleID-3D270&d=DQICaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwqOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTgGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=-Kox60ElMu0-oGICERoK0bO49YPNA51HznVu3MlFXJU&s=2jfECs536OmZcVpOkXYFQu8d-sBIKjKb90850YSY6uo&e=
scroll down to page 74 or siman 15 for his famous simchas torah farbrengen
1956 on the topic
https://urldefense.proofpoint.com/v2/url?u=http-3A__chabadlibrary.org_books_default.aspx-3Ffurl-3D_admur_tm_13_9&d=DQICaQ&c=euGZstcaTDllvimEN8b7jXrwqOf-v5A_CdpgnVfiiMM&r=WYSIT85BmaqjDDiTg2oWelb5EzAaCDDRKk-Kk9wTgGJ2cJWRrOiV2gRTOAoLtX_A&m=-Kox60ElMu0-oGICERoK0bO49YPNA51HznVu3MlFXJU&s=aVItaymcg6u13a8lAv66ejsXIkKf9uR7rfLQv_ItzX8&e=

In encylopedia talmudis, you have different opinions on chochmas yevonis, chochmos chitzoniyos, chochmas umos haolam.

In the seminal work of the alter rebbe first rebbe of chabad, the tanya he argues that everything has to be to serve hashem. Everything neutral in this world is mutar -untied, and can via choice of the human be either elevated to kedusha or degraded to kelipah. When we don't use something to serve hashem we degrade the divine energy that is within it giving it life. We put the shechina in galus and we put our own G-d given powers under the domain of kelipah .

There are different levels of degradation when we eat kosher food to fulfill our desires, or enjoy luxury not for hashem (as opposed to eating fat meat and old wine to expand the learning) we degrade our emotions. When we study any secular wisdom not for God we degrade our mind which is much worse than degrading the emotions.

Of course there are many ways secular studies and wisdom could be for a higher purpose, to understand a halacha, to determine the calendar, to earn a living, to perceive gadlus haboreh. But if it is just to study it is a form of using your diving given energy not for hashem.

That being said I am sure that there are ways that geography, history math, english can be studied as part of Judaic studies too. Not sure if that is what the rebbe had in mind.
Rabbi Yossi Yaffe

I take issue with your stance of necessity of secular education in the schools. My son-in-law never took any secular studies until it came time for him to get a profession and he went and got his Masters because the yeshiva that he studied at offered a Bachelors of Talmudic Studies which was after he got married. There he learned how to write a paper and has been practicing as a therapist for several years.

Yehudit Cohen

Shalom,

Love the show.
You touch on this often, but I would love to hear a segment specifically devoted to it: how many children should you have - boy and girl, 8, as many as can - and are you doing something wrong by limiting your number of children for some reason, any reason?

Thank You,
Isaac Jacobs

Selected audio from our listeners

Aruch hashulchan- Birth control *click here*

Aruch hashulchan- Birth control 2 *click here*

Birth control for financial reasons *click here*

Birth control for financial reasons 2 *click here*

Married birth control *click here*

Secular education- teach vocational skills in Yeshivos *click here*

Secular education *click here*

Yiddishe hashkafa on parnassah *click here*

Birth control for financial reasons 3 *click here*

A Teshuva in the Chelkas Yaakov mentioned by one of our listeners

שו"ת חלקת יעקב אבן העזר סימן סא

בענין מניעת הריון

וז"ל בעתונות המקומית פרסמו פרסום רב, שרופאים באנגלי' המציאו כדורים למניעת הריון, וגם משתמשים בהם לרוב. רופא מומחה בפה אמר לי שפעולת הכדורים היא להפסיק את הוסת ועי"ז אין האשה יכולה להתעבר, והוסיף לומר שאין הוא ממליץ להשתמש בכדורים הללו למשך זמן ממושך, כי עדיין חסר הנסיון במדה מספקת בכדי לקבוע שהכדורים הללו אינם עלולים לגרום לתוצאות צדדיות מזיקות לבריאות הכללית, וגם הוא אינו ממליץ להשתמש בהם רק במקרים דחופים, וגם אז רק לתקופה מוגבלת. ועכשיו נשים כשרות, אשר הרופאים יעצו לקחת כדורים האלו, צובאות על פתחנו ומשאלה בפיהן להתיר להן, כדי שתוכלנה לחיות עם בעליהן כדרך כל הארץ גם במשך אותה תקופה שרופא אוסר עליהן להתעבר, אולם במקרים אחדים אין ח"ו סכנה ממש בהריון חדש, רק חלישות תשישת כח עייפות כללית עצבנות וכדומה, הלידות הן לעתים תכופות זאח"ז או שהיא מניקה בתה הפעוטה בת כמה חדשים וקשה תהי' לה לטפל בשני ילדים פעוטים בשעת הריונה, ועוד טענות כדומה וכדומה, שמחמת זה מייעצים הרופאים שלא להתעבר למשך איזה זמן, ולפעמים גם לגמרי, והנשים השואלות הן הנזהרות בקלות כבחמורות, ואם מותר עכ"פ רק לזמן מוגבל עד אשר ישופר מצבן. וכת"ה העמיס זאת על שכמי להורות בדבר חמור כזה .

א) ידידי יקירי, קשה מאד ומאד להתערב מרחוק בעניינים כאלו, יען כי הרבה פעמים השאלה אינה בנוי' על אדני האמת, כי הרופאים הרבה מאד מגזימים, יען כי לדעתם המשובש מניעת הריון אינו כלום, ובאמתלא הכי קטן כבר הם אומרים שיש סכנה, ומאד מאד צריכין לדקדק ולברר אם דבריהם הם קושט דברי אמת, גם באופן כשאומרים שההריון סכנה להאשה, ובפרט כשאף הם אינם אומרים שיש איזו סכנה, יכול להיות רק שהנשים וגם האנשים אינם רוצים בהרבה בנים, ורוצים לחיות חיי תענוגים ובשרים בלי צער עיבור צער לידה צער גידול בנים, ואינו דומה ליהודית דביתהו דר' חייא שהי' לה תאומים אחד נגמרת צורתו לתחלת שבעה ואחד לסוף תשעה, שזה מורה על צער גדול למאד, ובקדושין י"ב ב' דאמרה לי' אמרה לי אם קיבל ביך אבוך קדושי כי זוטרית, ורוצית להיאסר עליו לגמרי, זאת אומרת שצער לידה שלה הי' במדה גדושה למאד, לא כן אם על תענוג התשמיש אינם רוצין לוותר, רק להשתמט מהתוצאות, זהוא הבנים - עי' נדה י"ג ב' דנסיבי קטנות דלאו בת אולודי נינהו מעכבין את המשיח, משום דאין ב"ד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, וכש"כ באשה שהיא בת אולודי לעשות פעולה נגד זה, ועי' רש"י קהלת י"א ו' על הפסוק ולערב אל תנח ידך וז"ל מצינו באבצן שהי' לו ל' בנות וכו' וכולם מתו בחייו ובזקנותו הוליד את עובד ונתקיים לו, וזה כוונת הכתוב שם כי אינך יודע איזה יוכשר הזה או זה. ולדאבוננו הגדול, לאחר חורבן הגדול שראינו בעינינו שממשפחות גדולות ועצומות לא נשאר אלא הקטן שבהם, שהרבה פעמים ההורים שלהם אם הי' בידם היו מוותרים על לידתם, ומי יהין בעצמו לעשות פעולות ותחבולות נגד היצור. ובכובד ראש, גם ההורים וגם הרבנים, הצריכין ליתן פסק בענינים כאלו, צריכין

להתעמק בהתוצאות האלו, מלמנוע הריון, שאפשר מהריון הלזה יולד גדולות ונצורות, כי מי יעמוד בחקר ד' וקורא הדורות מראש. והרבה פעמים אין המניעה רק להשפיר את החיים, ושלא לקבל על עצמו מה שנגזר מהקב"ה בעצב תלדי בנים, ושלא להתחשב עם ההפסד שכרוך בזה דור ישרים יבורך. לו חכמה ישכילו זאת, כל חללי דעלמא לא יקחו ההורים בעד פרי בטנם שיש להם כבר, זאת אומרת שכל הון לא ישוה להם, ולמנוע פרי בטנם ע"ז עוברים כך בקלות ראש, שמחמת איזו סיבה פעוטה, ובעיקר להשפיר לעצמו תנאי החיים בנעימות יתירה, כבר הם עושים עצות ותחבולות לעבור את הדרך של העתידים לילד, ומי יודע כמה גדולים ואנשי מעש נאבדו לסיבה זו, ומעוות שלא יוכל להיתקן. תנאי החיים של אבותינו ואבות אבותינו בטח לא היו משופרים כך בנוגע להדירות נקיון וההיגעני, ועון גדול עושין בזה להיות כפוי טובה להשי"ת בעד עזרתו לחיות בדירות מרווחים בנקיון והיגעני, מקום מוכשר לגדל בנים ובנות יותר ממה שהי' לאבותינו. הארכתי קצת בדברים בוטים, יען כי לבי דווי על הפירצה שנתפרצה בחוגים שונים בין שדרי אומתנו לחקות המאדע הארורה בצרפת והנלוים להם .

ב) אמנם לאו כלהו בחדא מחתא מחתינהו - ובאופן כשהרופאים אומרים שיש סכנה, ונראין הדברים שאין הם מגזימים, ודאי דצריכין לחפש איזה היתר, וכמו שהארכתי בתשובות לעיל סי' נ"ח - ס עצות שונות, עי"ש מה לקרב ומה לרחק. וכעת שנתחדש הכדורים האלו, בודאי זה ההיתר היותר מועיל עפ"י התורה, שזה קילא עוד יותר משתיית כוס עיקרין, כיון דאינו רק לזמן. גם בפה מדינת שוויץ יודעים ממין כדורים הבאים מארה"ב, ותכליתם, בבוקר כשהאשה בולעת כדור זה, מפסדת הביצה שנולדה בהאשה באותו היום ולא תוכל להתעבר, ופשיטא כשיש צורך להתיר מניעת ההריון, זו היא העצה היותר מועלת עפיה"ת .

ג) אך גם במקום שאין סכנה, רק עיני הדיין רואות שמחפשי ההיתר אינם לסיבת להשפיר ולהנעים את החיים, וגם לא להקל מעצמם עול גידול בנים, רק המצב הוא כזה דיוכל לצמוח מזה סכנה או ספק סכנה, עי' תשו' רע"א סי' ס' וז"ל בהאי דשבת מ"ה א' כדאי ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק פי' רש"י סכנה, והרי בסכנה או ספק סכנה אפילו איסור תורה נדחית ומאי צריך לסמוך על ר"ש, אע"כ דאין כאן עתה בגדר ספק סכנה להתיר איסור בשביל זה, אלא כיון דעל צד הריחוק הסתעפות סכנה, מקרי שעת הדחק וסמכו אר"ש עכ"ל. וכן בני"ד, אם עיני הדיין רואות שיש שעת הדחק בגדר כזה, ודאי דיש להתיר כדורים כאלו דזה קילא עוד יותר משתיית כוס עיקרין, דשם יש עוד חשש דסירוס באשה .

בכבוד והערצה מרובה ובברכת חג כשר ושמח ידידו המוקירו. בעה"ח, ה' ניסן תשכ"ב, ציריך יצ"ו .

A Teshuva in the אגרות משה mentioned by one of our listeners

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן פג

הקדמת לימודי הקודש לבוקר לפני לימודי החול, ולימוד לימודי חול בבנין שנתיסד ללימודי קודש בע"ה כ"ג אלול תש"ל מע"כ ידידי וידיד ה' ועמו הרה"ג מהר"ר משה שערער שליט"א מנהל אגו"י בארה"ב.

הנה בדבר שעשה כתר"ה התעוררות בארגענטינא שלמודי הקדש ילמדו בהישיבות בבקר יישר כחו וחילו לאורייתא כי לבד שהוא דבר מוכרח מכמה טעמים לעצם תועלת הלמודים והצלחתם של התלמידים, הנה בעוה"ר במדינות אלו נתפשטה למוד עניני חול לעיקר ולחיוב ואם גם בישיבות ילמדו למודי חול בבקר הלא יהיה זה גם מהרבנים וראשי הישיבה כהסכם שלמודי חול הם דבר עיקר והתורה שהוא עיקר קיום כלל ישראל וגם קיום העולם כולו הוא ח"ו כטפל, והוא כמעט מחליש האמונה בה' ובתורתו, ולכן דבר גדול מאד עשה כתר"ה ויתן השי"ת שנתבשר שנעשה זה למעשה בכל הישיבות בין הקטנים ובין הגדולים מכל גיל וגיל כי הוא מהעיקרים אשר עיקר ביאתו להישיבה הוא ללמוד למודי קדש תורה שבכתב ותורה שבעל פה, אך שלטפל מצד חוקי המדינה וכדומה לומדים גם למודי חול.

ובדבר שנעשה שאלה אם מותר ללמוד למודי חול בבנין הישיבה שנוסד ללמודי קדש, ח"ו בשביל זה להפקיר את התלמידים שילכו לבתי ספר של המדינה שהם לומדים יחד עם נכרים שילמדו ממעשיהם שאף אם היה איזה חשש איסור לא היה לנו לחוש נגד זה שינצלו מללמד ביחד עם הנכרים, ובעצם אין שום חשש איסור מאחר שבלא זה יתמעטו הרבה תלמידים ונמצא שהוא צורך למוד התורה שבביהמ"ד ליכא איסור ובפרט שבת"כ וב"מ שלנו על תנאי עשויות. והנני ידידו עוז מברכו ומוקירו, משה פיינשטיין.